ष्टान्तरिता विप्रलब्धा प्रोषितभर्तृका। अन्या वासक-सज्जा स्वाधिरहोत्कण्ठिता तथा। कान्तोरतिगुणाकृष्टो न जहाति यदन्तिकम्। विचित्रविभ्रमासक्ता सा स्यात् स्वाधीनभर्तृका। पार्श्वेति प्रियो यस्या अन्यसम्भोगचिह्नितः। सा खण्डितेति कथिता धीरैरीर्ष्याकषायिता। अभिसारयते कान्तं या सन्मथवशंवदा। स्वयं वाऽभिसरत्येषा धीरैरुक्ताऽभिसारिका। चाटुकारमपि प्राणनाथं रोषादपास्य या। पश्चात्तापमवाप्नोति सा कलहान्तरिता तु सा। प्रियः कलापि कलहे यस्या नायाति सन्निधिम्। विप्रलब्धा तु सा प्रोक्ता नितान्तमवमानिता। नानाकार्यवशाद् यस्या दूरदेशं गतः पतिः। सा मनोभवदुःखार्त्ता भवेत् प्रोषितभर्तृका। कुरुते मण्डनं यस्याः सज्जिते वासवेश्मनि। सा तु वासकसज्जा स्वाहितप्रियसङ्गमा। आगन्तुं कृतचित्तोऽपि दैवान्नायाति यत्प्रियः। तदनागमदुःखार्त्ता विरहोत्कण्ठिता तु सा। इति साष्टाविंशतिगतसप्तमध्यमाधमसङ्कलनाः। चतुरधिकाशीतिवृतं शतत्रयं नायिकाभेदानां स्यात्"। २देव्याः शक्तिभेदे "ततोऽष्ट नायिका देव्याः यत्नतः परिपूजयेत्। उग्रचण्डां प्रचण्डां च चण्डोग्रां चण्डनायिकाम्। अतिचण्डां च चाण्डालीं चण्डां चण्डवतीं तथा" ब्रह्मवै०प्रकृतिख० ६०अ०। ४कस्तूरीभेदे "चूर्णाकृतिस्तु चरिका तिलका तिलाभा कौलत्थबीजसदृशी च कुलत्थिकाख्या। स्थूला ततः कियदियं किल पिण्डिका स्यात्सस्यात् किञ्चिदधिकापि च नायिकैषा" राजनि०।

नार त्रि० नरस्येदम् अण्। १नरसम्बन्धिनि २परमात्मसम्बन्धिनि च "नारं स्मृत्वा तु सङ्केतं सचेलं जलमाविशेत्" स्मृतिः नरशब्दे उदा० दृश्यम्। ३जले "आपो नारा इति प्रोक्ताः आपो वै नरसूनवः" मनुः। आर्षत्वात् ङीषोऽभावः। लोके स्त्रियां ङीप् नारी इत्येव। ४तर्पणे बालके च मेदि०। नराणां समूहः अण्। ६नरसमूहे न०।

नारक पु० नरक एव प्रज्ञा० अण्। १नरके। नरको भोग्यतयाऽस्यास्ति अण्। २नरकस्थे प्राणिनि त्रि० अमरः।

नारकिन् त्रि०नरको भोग्यतयाऽस्यास्ति इनि। नरकभोगिनि "परेण विहितं कर्म स्वधर्मेति वदेत् यः। स उच्यते ब्रह्मवादी महापातकिनारकी" हरिहरभट्ट०।

नारकीट पु० नारकीव एटति इट-गतौ क। १ब्रह्मकीटे नारे मनुष्यसमूहे कीट इव। २खदत्तामाहन्तरि च मेदि०

नारङ्ग न० नारं गच्छति गा० ड तुम् नारमिवाङ्गं यस्य वा बहु०। १गर्जरे (गाँजर) राजनि०। २पिण्डीरमे श्वेतजलप्राणिनि इविटे। न नरङ्गो यत्र। ३फलप्रधानवृक्षविशेषे पु० मेदि० (नारङ्गी) ४नागरङ्गे जम्बीरभेदे "नारङ्गं मधुराम्लं स्यात् रोचनं वातनाशनम्। अपरं त्वम्लमत्युष्णं दुर्जरं वातपित्तकृत्" राजवल्लभः। "नारङ्गकेसरमपाञ्जतवीजपूरं योऽश्नाति खण्डमरिचोद्भवचूर्णमिश्रम्। अन्नं गले विशति तस्य नरस्य तीर्णं संदष्टमाशु इव राहुगलेन चन्द्रः"।

नारङ्गक्षीरिणी स्त्री नारङ्गमिश्रिता क्षीरिणी। क्षीरिकाभेदे "क्षिप्त्वा नारङ्गमज्जां वै पचेत् वर्षिणि तापिते। तत्र चाण्डं विनिःक्षिप्य पक्वं मत्याऽवतारयेत्। शीतो भूते विनिःक्षिप्य मात्रयार्द्धं हृतं पयः। नारङ्गक्षीरिणीत्येषा सुगन्धिसुरभीकृता। विष्टम्भी हरेद्वातं पित्तञ्च सुखपाचिका" भैषज्यरत्नावलीधृतवाक्यम्। [भैषज्यरत्नावलि०।

नारङ्गवर्णक न० नारङ्गस्येव वर्णोऽस्य फले कप्। मद्गुने

नारद पु० नरस्य धर्म्यम् "नराद्धेति वक्तव्यम्" इत्यञ् नारं ददाति दा-क। १देवर्षिवरे मुनिभेदे तद्धामनिरूपणं बहुधा दर्शिता यथा "नारं पानीयमित्युक्तं तत्पितृभ्यः सदा भवान्। ददाति तेन ते नाम नारदेति भविष्यति" इत्यागमः। नारदेन पुराकल्पाश्रितः कलभक्षणो व्यार्द्ध मति भाग०१।५।६अ० उक्तो यथा

"अहं पुराऽतीतभवेऽभवं सुते! दास्याश्च कस्याश्चन वेदवादिनाम्। निरूपितो बालक एव योगिनां शुश्रूषणे प्रावृषि निर्विविक्षताम्। ते मय्यपेताखिलचापलेऽर्भके दान्तेऽधृतक्रीडनकेऽनुवर्त्तिनि। चक्रुः कृपां यद्यपि तुल्यदर्शनाः शुश्रूषमाणे सुनयोऽल्पभाषिणि" इत्युपक्रमे तेभ्यो मुनिभ्यो विनम्रतानम्र आत्मनो कामतृष्णा अनन्यभक्त्या परमेश्वरोपासने कृते भगवतः पार्षदेन जन्मान्तरे तव पारमेश्वररूपदर्शनं भविष्यतीति आत्मानं प्रति उपदेशं वर्णयित्वाऽन्ते स्वस्य जन्मान्तरं वर्णितं यथा "एवं कृष्णगतेर्मुह्यन्नासक्तस्याभवात्मनः। कालः प्रादुरभूत् काले तडित् सौदामनी यथा। प्रयुज्यमाने मयि तां शुद्धां भागवतीं तनुम्। आरब्धकर्मनिर्वाणो न्यपतत् पाञ्चभौतिकः। कल्पान्त इदमादाय शयानेऽम्भस्युदन्वतः। शिशयिषोरनुप्राणं विविशान्तरहं विभोः। सहस्रयुगपर्यन्ते उत्थायेदं सिसृक्षतः। मरीचिमिश्रा ऋषयः प्राणेभ्योऽहञ्च जज्ञिरे। अन्तर्ब-